

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТРАНСПОРТУ

Кафедра „Фінанси”

СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ

ПРОГРАМА,

**завдання та методичні вказівки
до практичних занять
для студентів спеціальності «Фінанси»
всіх форм навчання**

Харків - 2009

Програма, завдання та методичні вказівки розглянуто та рекомендовано до друку на засіданні кафедри «Фінанси» 20 березня 2008 р., протокол №7.

Рекомендуються для студентів спеціальності «Фінанси» всіх форм навчання.

Укладач

доц. О.Д. Стешенко

Рецензент

проф. Н.М. Крихтіна

СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ

ПРОГРАМА,

завдання та методичні вказівки
до практичних занять
для студентів спеціальності «Фінанси»
всіх форм навчання

Відповідальний за випуск Стешенко О.Д.

Редактор Еткало О.О.

Підписано до друку 21.05.08 р.
Формат паперу 60x84 1/16 . Папір писальний.
Умовн.-друк.арк. 1,75. Обл.-вид.арк. 2,0.
Замовлення № Тираж 200. Ціна

Видавництво УкрДАЗТу, свідоцтво ДК 2874 від. 12.06.2007 р.
Друкарня УкрДАЗТу,
61050, Харків - 50, пл. Фейєрбаха, 7

**УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ**

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТРАНСПОРТУ

Кафедра „Фінанси”

СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ

**Методичні вказівки до практичних занять
для студентів спеціальності «Фінанси»
всіх форм навчання**

Харків 2008

Програма, завдання та методичні вказівки розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри „Фінанси” 20 березня 2008 р., протокол № 7.

Рекомендується для студентів спеціальності «Фінанси» всіх форм навчання.

Укладач

доц. О.Д.Стешенко

Рецензент

проф. Н.М.Крихтіна

ЗМІСТ

Вступ	4
Тематичний план курсу та розподіл годин	5
Програма курсу	6
Методичні рекомендації до вивчення тем	8
Засоби проведення поточного та підсумкового контролю знань	25
Список літератури	27
Додаток А Показники середньомісячної заробітної плати робітників і службовців, які зайняті в галузях національного господарства, що використовуються при розрахунку пенсії	30
Додаток Б	32

ВСТУП

Метою дисципліни „Соціальне страхування” є вивчення та засвоєння знань з організації та фінансового забезпечення соціального страхування.

У процесі викладання дисципліни вирішуються такі завдання:

- дослідження економічної сутності соціального страхування та визначення його місця у соціальному захисті населення України в умовах трансформаційних перетворень суспільства;

- окреслення механізму державного регулювання соціального страхування, його позитивні моменти та наслідки;

- набуття навиків з управління соціальними страховими фондами;

- висвітлення принципів і умов здійснення окремих видів страхування, а також характеристика соціальних виплат та послуг, що надаються за рахунок коштів страхових фондів;

- ознайомлення із досвідом держав з розвинутою ринковою економікою з метою його можливого використання в Україні за умов максимального врахування національних особливостей;

- на основі ґрунтовних знань та вміння вирішення практичних завдань та ситуацій розроблення напрямів удосконалення системи соціального страхування.

Курс «Соціальне страхування» посідає важливе місце у навчальному процесі, оскільки дає методичні знання і практичне вміння виконувати найбільш поширені операції із соціального страхування. Він має зв'язок з такими дисциплінами, як «Фінанси», «Фінанси підприємств», «Страхування» та ін. В індивідуальних завданнях міститься перелік тематичних оглядів, які найбільш широко розкривають проблематику тем з дисципліни «Соціальне страхування». Опрацювання тематичних оглядів, які обираються студентами самостійно, дозволить поглибити та розширити їхні знання у сфері соціального страхування.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ ТА РОЗПОДІЛ ГОДИН

Змістовий модуль	Найменування розділів і тем	Кількість годин за формами навчання						
		Всього годин	денна			заочна		
			аудиторно			аудиторно		
			Лекції	Семинари, ПЗ	Самостій-на робота	Лекції	ПЗ	Самостій-на робота
1 ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ	Тема 1 Сутність соціального страхування	10	4	2	4	1	-	15
	Тема 2 Державне регулювання соціального страхування	8	2	2	4	1	-	15
2 ВИДИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ	Тема 3 Пенсійне страхування	20	6	4	10	1	1	20
	Тема 4 Соціальне страхування з тимчасової втрати працездатності	12	4	4	4	1	1	15
	Тема 5 Страхування від нещасних випадків на виробництві та від професійного захворювання	15	4	4	7	1	1	15
	Тема 6 Соціальне страхування на випадок безробіття	10	4	2	4	1	1	8
3 РЕФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ	Тема 7 Недержавне соціальне страхування	21	4	3	14	-	-	5
	Тема 8 Іноземний досвід у сфері соціального страхування	8	2	2	4	-	-	3
	Тема 9 Напрямки вдосконалення соціального страхуван-	4	1	1	2	-	-	2

	ня в Україні							
Разом		108	31	24	53	6	4	98

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1

Сутність соціального страхування

Поняття соціального страхування. Передумови його виникнення. Становлення та розвиток соціального страхування. Принципи та функції соціального страхування в Україні. Фонди соціального страхування.

Тема 2

Державне регулювання соціального страхування

Основи законодавства України із загальнообов'язкового державного соціального страхування. Нагляд у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування. Фінансовий механізм регулювання соціального страхування.

Тема 3

Пенсійне страхування

Теоретичні основи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Джерела формування доходів Пенсійного фонду. Механізм сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій. Порядок обчислення та строки сплати збору на пенсійне страхування. Звітність платників Пенсійного фонду. Видатки Пенсійного фонду та їх характеристика. Поняття та види пенсій.

Тема 4

Соціальне страхування з тимчасової втрати працездатності

Теоретико-організаційні засади загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Доходи бюджету Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. Матеріальне забезпечення та соціальні послуги за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Управління загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

Тема 5

Страхування від нещасних випадків на виробництві та від професійного захворювання

Завдання, принципи та особливості. Доходи бюджету Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Матеріальне забезпечення та соціальні послуги у разі настання нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Структура, завдання та повноваження Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.

Тема 6

Соціальне страхування на випадок безробіття

Необхідність, економічний зміст та основні поняття загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Доходи та видатки бюджету Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Управління страхуванням на випадок безробіття.

Тема 7

Недержавне соціальне страхування

Необхідність та значення недержавного соціального страхування. Недержавні пенсійні фонди. Недержавні пенсійні активи.

Тема 8

Іноземний досвід у сфері соціального страхування

Організація соціального страхування. Медичне страхування. Соціальна допомога з материнства. Соціально-демократична модель скандинавських країн. Модель неоліберальна на прикладі США. Модель неоконсервативна на прикладі Німеччини. Система Беверіджа.

Тема 9

Напрямки вдосконалення соціального страхування в Україні

Проблеми та напрямки реформування соціального страхування в Україні. Єдиний соціальний податок: його переваги та недоліки. Соціальне партнерство в рамках системи соціального страхування.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМ

Тема 1

Сутність, принципи та роль соціального страхування

Література: основна [1, 4, 11], додаткова [16, 18, 25].

Основні терміни та поняття: соціальне страхування, об'єкт соціального страхування, суб'єкти соціального страхування, страховий випадок, страхувальники, страховики, застрахована особа, страхові внески, страхові кошти, резерв страхових коштів, роботодавець, найманий працівник.

Питання для обговорення

1 У чому полягає об'єктивна необхідність соціального страхування?

2 Які функції системи соціального страхування?

3 Які види та форми соціального страхування існують в Україні?

4 Як ви розумієте сутність кожного з принципів соціального страхування?

5 Які особливості кожного з етапів розвитку системи соціального страхування в Україні?

Тема 2

Державне регулювання соціального страхування в Україні

Література: основна [1, 4, 7], додаткова [17, 25].

Основні терміни та поняття: державне регулювання соціального страхування, фінансовий механізм соціального страхування, організаційно-правове забезпечення соціального страхування.

Питання для обговорення

1 У чому полягає сутність і значення державного регулювання соціального страхування?

2 Що таке фінансовий механізм соціального страхування?

3 Дайте характеристику кожного з елементів механізму соціального страхування.

4 Які основні завдання і функції покладені на Міністерство праці та соціальної політики України як головного агента держави у сфері соціального захисту населення?

Тема 3

Пенсійне страхування

Література: основна [1, 2, 12, 13, 14], додаткова [17, 19, 20, 24].

Основні терміни та поняття: пенсія, пенсійний вік, соціальні пенсії, вислуга років, Пенсійний фонд.

Питання для обговорення

1 У чому полягає сутність і значення загальнообов'язкового державного пенсійного страхування?

2 Платники та ставки збору на загальнообов'язкове державне соціальне пенсійне страхування.

3 Механізм сплати збору на загальнообов'язкове державне соціальне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій.

4 Пенсії за віком.

5 Пенсії за інвалідністю.

6 Пенсії на випадок втрати годувальника.

Завдання 3.1

За призначенням пенсії за Списком №1 звернулися:

- громадянин Савченко В.А., який має загальний стаж роботи 20 років, з них 3 роки за списком №1;

- громадянка Конаненко О.О., яка має загальний стаж 15 років, з них 8 років за списком №1;

- громадянин Євдошенко І.І., який має загальний стаж роботи 20 років, з них 7 років 6 місяців за списком №1;

- громадянка Форова О.Л., яка має загальний стаж 15 років, з них 5 років за списком №1;

- громадянка Діденко О.С., яка має загальний стаж 15 років, з них 9 років за списком №1.

Визначити, чи мають права на пенсію заявники.

Методичні вказівки до задачі. Працівники, зайняті на роботах з особливо шкідливими й важкими умовами праці – за Списком №1 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затверджуваним Кабінетом Міністрів України, і за результатами атестації робочих місць, мають право на пенсію за віком на пільгових умовах:

чоловіки – після досягнення 50 років і при стажі роботи не менше 20 років, з них не менше 10 років на зазначених роботах;

жінки – після досягнення 45 років і при стажі роботи не менше 15 років, з них не менше 7 років 6 місяців на зазначених роботах

Особам, які мають не менше половини визначеного стажу роботи за Списком №1, пенсії на пільгових умовах призначаються зі зменшенням офіційно встановленого пенсійного віку – на 1 рік за кожний повний рік такої роботи чоловікам та 1 рік 4 місяці – жінкам.

Завдання 3.2

За призначенням пенсії за Списком №2 звернулися:

- громадянин Литовченко К.А., який має загальний стаж роботи 25 років, з них 3 роки за списком №2;
- громадянка Саленко О.Є., яка має загальний стаж 20 років, з них 10 років за списком №2;
- громадянка Шевченко Л.Л., яка має загальний стаж 18 років, з них 10 років за списком №2;
- громадянин Байда І.О., який має загальний стаж роботи 25 років, з них 11 років за списком №2;
- громадянка Яренко О.С., яка має загальний стаж 20 років, з них 9 років за списком №2.

Визначити, чи мають права на пенсію заявники.

Методичні вказівки до задачі. Працівники, зайняті на роботах з особливо шкідливими й важкими умовами праці – за Списком №2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затверджуваним Кабінетом Міністрів України, і за результатами атестації робочих місць, мають право на пенсію за віком на пільгових умовах:

чоловіки – після досягнення 55 років і при стажі роботи не менше 25 років, з них не менше 12 років 6 місяців на зазначених роботах;

жінки – після досягнення 50 років і при стажі роботи не менше 20 років, з них не менше 10 років на зазначених роботах

Особам, які мають не менше половини визначеного стажу роботи за Списком №2, пенсії на пільгових умовах призначаються зі зменшенням офіційно встановленого пенсійного віку – на 1 рік за кожні 2 роки 6 місяців такої роботи чоловікам та за кожні 2 роки – жінкам.

Завдання 3.3

Підприємство роздрібної торгівлі отримало виручку від реалізації ювелірних виробів у сумі 1 млн грн (в тому числі ПДВ – 200 тис. грн). Яка сума збору до Пенсійного фонду?

Методичні вказівки. Збір на пенсійне страхування з операцій із продажу ювелірних виробів із золота сплачується у розмірі 5% від вартості реалізованих ювелірних виробів із золота (крім обручок), платини і дорогоцінного каміння.

Завдання 3.4

Підприємство подало заявку на купівлю 1000 амер. дол. за курсом 7,5 грн за 1 амер. дол. При цьому комісійна винагорода банку за проведення операції становить 100 грн. Курс НБУ на дату надходження валюти – 7,3 грн за 1 амер. дол. Яку суму підприємству необхідно перерахувати до Пенсійного фонду?

Методичні вказівки. Розмір збору на пенсійне страхування з операцій із купівлі-продажу іноземної валюти становить 1% від суми в гривнях, витраченої на купівлю валюти.

Завдання 3.5

Підприємство для використання в господарській діяльності придбало легковий автомобіль, договірна вартість якого склала 500 тис. грн, у тому числі ПДВ – 10 тис. грн. Витрати на державну реєстрацію автомобіля склали 350 грн.

Визначити суму, яку необхідно сплатити до Пенсійного фонду.

Методичні вказівки. Об'єктом обкладання збором до Пенсійного фонду є вартість легкових автомобілів, на яку при відчуженні нараховується збір на пенсійне страхування у розмірі 3%.

Завдання 3.6

Тютюнова фабрика виготовила і здала на склад 1 000 000 од. сигарет з фільтром. Відпускна ціна тютюнових виробів становить 15 грн.

Визначити суму, яку необхідно сплатити до Пенсійного фонду.

Методичні вказівки. Розмір відрахувань на пенсійне страхування становить 1,5 грн за 1000 од. сигарет без фільтра та 2,5 грн за 1000 од. сигарет з фільтром.

Завдання 3.7

Підприємство придбало будівлю, договірна вартість якої склала 5,5 млн грн, у тому числі ПДВ – 250 тис. грн. Визначити розмір внеску до Пенсійного фонду у момент нотаріального посвідчення.

Методичні вказівки. Розмір збору до Пенсійного фонду становить 1% від вартості нерухомого майна з усіх категорій платників на загальних підставах.

Завдання 3.8

Розрахувати розмір пенсії за віком для Чоботенка М.М., страховий стаж якого 49 років 1 місяць 18 днів. Коефіцієнт заробітної плати (Ск:К) для визначення пенсії дорівнює 0,88861.

Методичні вказівки. В розрахунок додатково слід додати доплату до прожиткового мінімуму та доплату за понаднормативний стаж (додаток А, Б).

Завдання 3.9

За призначенням пенсії у зв'язку з втратою годувальника 17 березня 2008 року звернулася дитина-сирота 2000 року народження. Її батьки загинули 20.02.2008 року у ДТП. Страховий стаж батька (дата народження 28.03.1965 року) – 22 роки 7 місяців, матері (народилася 13.03.1969 року) – 20 років 1 день. Розрахувати розмір пенсії дитини, коли коефіцієнти

заробітної плати (Ск:К) батька та матері відповідно становлять – 3,00012 та 1,02011.

Методичні вказівки. Розмір пенсії у зв'язку з втратою годувальника на одного члена сім'ї як 50% пенсії за віком померлого годувальника.

Завдання 3.10

3 липня 2008 року громадянка Головенко О.С., яка виховує дитину 2001 року народження, надала до Пенсійного фонду заяву на отримання пенсії у зв'язку з втратою годувальника (батька дитини), який помер 30 травня 2008 року. На момент смерті годувальник (народився 10.03.1968 року) мав страховий стаж 19 років 7 місяців, з яких за списком №1 – 10 років. Визначити розмір пенсії, якщо сума коефіцієнтів зарплати (Ск) дорівнює 49,40472.

Методичні вказівки. Розрахувати коефіцієнт страхового стажу та суму зарплати, з якої буде визначено пенсію за віком померлого. Страховий стаж за Списком №1 додатково додається до загального розміру стажу.

Розмір пенсії у зв'язку з втратою годувальника на одного члена сім'ї як 50% пенсії за віком померлого годувальника.

Завдання 3.11

12.05.2008 року за призначенням пенсії в разі втрати годувальника на дитину до 18-річного віку звертається жінка. Годувальник (батько, 15.01.1968 року народження) помер 15.04.2008 року у віці 40 років 3 місяці. Страховий стаж становить 45 років (в тому числі 19 років 9 місяців – період з дня смерті до дня досягнення пенсійного віку (60 років). Індивідуальний коефіцієнт заробітної плати годувальника (Ск:К) – 2,5.

Методичні вказівки. Оскільки звернення за призначенням пенсії відбулося протягом 12 місяців з дня смерті годувальника,

пенсія призначається з 16.09.2007 року (з дня, наступного за днем смерті).

Розмір пенсії в разі втрати годувальника становить 50% пенсії за віком.

Завдання 3.12

Розрахувати розмір пенсії по інвалідності Іванова І.І., страховий стаж якого складає 12 років 5 місяців 5 днів. Має III групу інвалідності. Коефіцієнт заробітної плати (Ск:К) – 0,7609.

Методичні вказівки. Пенсія при III групі інвалідності розраховується як 50% пенсії за віком та додається доплата до прожиткового мінімуму інвалідів.

Завдання 3.13

Громадянин Коваленко О.О. має загальний стаж 20 років, з них 7 за Списком №1; також він був учасником ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС з 1 липня 1986 року по 20 липня 1986 року. Визначити його пенсійний вік.

Методичні вказівки. Передбачено, що особам, які працювали або проживали на територіях радіоактивного забруднення, пенсії призначаються зі зменшенням пенсійного віку, встановленого для одержання державних пенсій. Учасникам ліквідації аварії на ЧАЕС, які відпрацювали на роботах за Списком №1 вік виходу на пенсію зменшується додатково на три роки.

Завдання 3.14

Жінка має страхового стажу - 37 років 8 місяців. Понаднормовий стаж – 17 років. Пенсія була обчислена із застосуванням показника середньої заробітної плати працівників,

зайнятих у галузях економіки України за 2002 рік – 306,45 грн, індивідуальний коефіцієнт підвищення заробітної плати становить 1,5. Заробітна плата для визначення розміру пенсії становить 459,68 грн (306,45 грн x 1,5). Розмір пенсії станом на 31.12.2007 року становить 511,85 грн, у т.ч.: 415,11 грн – мінімальний розмір пенсії; 29,43 грн – доплата за понаднормовий стаж; 67,31 грн – підвищення у зв'язку зі зростанням середньої заробітної плати в Україні. Зробити перерахунок пенсії відповідно до діючого законодавства.

Методичні вказівки. З 01.01.2008 року суть змін полягає у тому, що з початку року для всіх пенсіонерів, які одержують пенсії за базовим пенсійним законом, вартість одного року страхового стажу в солідарній системі збільшена з 1% до 1,2%, а з 1 жовтня 2008 року до 1,35%.

Крім цього, тим пенсіонерам, яким при визначенні заробітку для обчислення пенсій була застосована середня заробітна плата працівників за 2002-2005 роки, пенсії перерахують з урахуванням цього показника за 2006 рік, який становить 928,81 грн.

Тема 4

Соціальне страхування з тимчасової втрати працездатності

Література: основна [1, 4, 8, 9], додаткова [16, 18, 22, 23].

Основні терміни та поняття: соціальні виплати, матеріальне забезпечення, Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.

Питання для обговорення

1 У чому полягає сутність і значення загальнообов'язкового державного соціального страхування з тимчасової втрати працездатності?

2 Управління соціальним страхуванням з тимчасової втрати працездатності.

3 Яке призначення резерву коштів фонду?

4 У яких випадках може не надаватися допомога з тимчасової втрати працездатності?

5 Як змінюється розрахунок допомоги з тимчасової втрати працездатності?

6 Як здійснюється розрахунок допомоги з тимчасової втрати працездатності?

7 Звітність платників збору.

Завдання 4.1

Працівниця Степанюк О.І., яку прийняли на роботу 1 серпня 2008 року, йде в декретну відпустку 6 серпня 2008 року на 126 календарних днів (по 10 грудня 2008 року включно). За 4 робочих дні (з 1 по 6 серпня) їй було нараховано 240 грн. Визначити суму допомоги з вагітності та пологів.

Методичні вказівки. Сума допомоги з вагітності та пологів працівниці підприємства розраховується як добуток її середньоденної заробітної плати та кількості робочих днів, що припадають на період відпустки працівниці з вагітності та пологів.

Завдання 4.2

Дитині виповниться три роки 25 серпня 2008 року. Якою буде щомісячна сума допомоги за серпень? Жінка до відпустки з догляду за дитиною не працювала.

Методичні вказівки. Сума виплати розраховується згідно із законодавчо встановленою нормою робочого часу за звітний період.

Завдання 4.3

Працівником надано листок тимчасової непрацездатності, в якому зазначено, що він хворів із 14 по 21 січня включно. На підприємстві встановлено п'ятиденний робочий тиждень. Середня заробітна плата працівника становить 1250 грн.

Визначити розмір допомоги з тимчасової непрацездатності та її платників.

Методичні вказівки. Перші п'ять днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, оплачуються власником за рахунок коштів підприємства за основним місцем роботи. Оплата проводиться у формі матеріального забезпечення, що повністю або частково компенсує втрату заробітної плати за робочі дні відповідно до графіка роботи, що припадають на дні тимчасової непрацездатності. Вихідні, святкові та неробочі дні тимчасової непрацездатності не оплачуються.

Завдання 4.4

У працівника Сивко О.О. заробітна плата за основним місцем роботи становить 2500 грн, а за сумісництвом – 1400 грн, він працює в режимі 5-денного робочого тижня, хворів з 4 по 14 червня.

Визначити розмір допомоги на період тимчасової непрацездатності.

Методичні вказівки. Середня заробітна плата застрахованої особи обчислюється, виходячи з нарахованої заробітної плати за видами виплат, що включають основну та додаткову заробітну плату.

Для розрахунку страхової виплати застосовується середньоденна заробітна плата, яка обчислюється шляхом ділення нарахованої за розрахунковий період заробітної плати на кількість відпрацьованих робочих днів у розрахунковому періоді – за соціальним страхуванням з тимчасової втрати працездатності та для оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності за рахунок коштів роботодавця.

Тема 5

Страхування від нещасних випадків на виробництві та від професійного захворювання

Література: основна [1, 5, 7, 8, 10, 15], додаткова [18, 22, 25].

Основні терміни та поняття: нещасний випадок, професійне захворювання, страхові тарифи, соціальні виплати, матеріальне забезпечення.

Питання для обговорення

1 У чому полягає сутність і значення загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та від професійного захворювання?

2 Умови, розмір і тривалість виплати допомоги застрахованим особам.

3 Які документи є підставою для виплати відшкодування потерпілому у разі нещасного випадку на виробництві?

4 У яких випадках страхова виплата буде припинена або не буде надаватися?

5 Звітність платників збору.

Завдання 5.1

Потерпілому Іваненку І.С. встановлено стійку втрату професійної працездатності 70% та III групи інвалідності. Середньомісячний заробіток перед настанням страхового випадку складав 1450 грн. Розрахувати розмір щомісячної страхової виплати, коли пенсія за інвалідністю – 600 грн.

Методичні вказівки. Сума щомісячної страхової виплати встановлюється відповідно до ступеня втрати професійної працездатності та середньомісячного заробітку (доходу), який потерпілий мав до ушкодження. Сума щомісячної страхової виплати не повинна перевищувати середньомісячний заробіток (дохід), який потерпілий мав до ушкодження.

Коли потерпілому одночасно із щомісячною страховою виплатою призначено пенсію за інвалідністю у зв'язку з одним і тим же нещасним випадком, їх сума не повинна перевищувати середньомісячний заробіток (дохід), який потерпілий мав до ушкодження.

Якщо сума щомісячної страхової виплати та пенсії за інвалідністю в наслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання перевищує середньомісячний заробіток (дохід), який потерпілий мав до ушкодження, то зменшенню підлягає сума щомісячної страхової виплати.

Завдання 5.2

Заробітна плата померлого перед настанням страхового випадку становила 5500 грн. Сім'я: дружина, яка не працює та доглядає дитину до 6 років; дитина 5 років; дитина 9 років; дитина 13 років; мати загиблого, яка не працює та має 55 років, батько загиблого, який не працює та має 60 років. Визначити розмір одноразової допомоги кожному утриманцю.

Методичні вказівки. Розмір одноразової допомоги сім'ї потерпілого повинен бути не меншим за п'ятирічну заробітну плату потерпілого, крім того, не меншим за однорічний заробіток потерпілого на кожную особу, яка перебувала на його утриманні, а також на його дитину, яка народилася протягом не більш як десятимісячного строку після смерті потерпілого.

Завдання 5.3

Працівник Ніколаєнко І.І. одержав виробничу травму на підприємстві «Оріон». Листок непрацездатності виданий на період з 11 по 31 березня. Дані про заробітну плату наведені у таблиці 5.1.

Таблиця 5.1

Розрахунковий період	Кількість робочих днів за графіком ТОВ «Оріон»	Зарплата за основним місцем роботи, грн	Зарплата за сумісництвом, грн	Сумарний заробіток, грн
вересень	21	1700	1500	3200
жовтень	23	1900	1700	3600
листопад	21	1600	1500	3100
грудень	22	1800	1600	3400
січень	21	1700	1500	3200

лютий	20	1500	1400	2900
-------	----	------	------	------

Визначити суму допомоги з тимчасової непрацездатності за рахунок підприємства та за рахунок фонду соціального страхування, та загальну суму допомоги.

Методичні вказівки. Середньомісячна заробітна плата для обчислення страхових виплат застрахованій особі розраховується шляхом множення суми середньоденної заробітної плати на кількість робочих днів на рік залежно від тривалості робочого тижня на підприємстві, а саме:

при шестиденному робочому тижні – на 25,2 дня;

при п'ятиденному робочому тижні – на 20,9 дня.

Тема 6

Соціальне страхування на випадок безробіття

Література: основна [1, 4, 6], додаткова [16, 18].

Основні терміни та поняття: дотація, додаткове робоче місце, страхові внески, страхові тарифи, соціальні послуги, безробітна особа, безробіття.

Питання для обговорення

1 Необхідність, економічний зміст та основні поняття соціального страхування на випадок безробіття.

2 Умови, розмір і тривалість виплати допомоги з безробіття застрахованим особам.

3 Як змінюється розмір допомоги по безробіттю залежно від страхового стажу працівника?

4 Що таке дотація та який механізм її надання роботодавцю?

5 Які фінансові санкції можуть бути застосовані до страхувальників та у яких випадках?

Завдання 6.1

Середня заробітна плата працівника становить 2500 грн, страховий стаж 12 років. Розрахувати розмір допомоги з

безробіття та визначити терміни виплати у відсотковому відношенні призначеної допомоги.

Методичні вказівки. Допомога з безробіття виплачується особам, які протягом 12 місяців, що передували початку безробіття, працювали на умовах повного або неповного робочого дня не менше 26 календарних тижнів та сплачували страхові внески, у відсотках до їх середньої заробітної плати залежно від стажу:

- до 2 років – 50%;
- від 2 до 6 років – 55%;
- від 6 до 10 років – 60%;
- понад 10 років – 70%.

Залежно від тривалості безробіття допомога зменшується і виплачується у відсотках до визначеного розміру: перші 90 календарних днів – 100%; протягом наступних 90 календарних днів – 80%; у подальшому – 70%.

Тема 7

Недержавне соціальне страхування

Література: основна [4, 13], додаткова [19, 20, 21, 22].

Основні терміни та поняття: недержавний пенсійний фонд, недержавна пенсія, вкладник недержавного пенсійного фонду, зберігач коштів недержавного пенсійного фонду, пенсійні активи.

Питання для обговорення

- 1 Що містить недержавне соціальне страхування?
- 2 У чому сутність діяльності недержавних пенсійних фондів?
- 3 Які обов'язки покладаються на адміністратора недержавного пенсійного фонду?
- 4 Які особливості використання пенсійних активів?
- 5 Як визначається прибуток від інвестування пенсійних активів?

Завдання 7.1

На підставі інформаційних матеріалів Інтернет-сайтів та періодичних фінансових видань проаналізувати фінансову діяльність:

- 1) чотирьох будь-яких недержавних пенсійних фондів України;
- 2) чотирьох будь-яких недержавних пенсійних фондів зарубіжжя.

Тема 8

Іноземний досвід у сфері соціального страхування

Література: основна [13, 14], додаткова [19, 20, 23].

Основні терміни та поняття: соціальний захист, моделі соціального страхування, системи соціального страхування країн.

Питання для обговорення

- 1 Які моделі соціального захисту населення ви знаєте?
- 2 Які прогресивні підходи з організації систем соціального страхування за кордоном можна застосувати в Україні?

Завдання 8.1

На підставі фінансових та страхових періодичних видань, а також з використанням Інтернет-ресурсів скласти графологічну структуру (таблиця 8.1).

Таблиця 8.1 – Характеристика систем соціального страхування

Країна	Види соціального страхування	Розмір внесків на соціальне страхування для роботодавців	Розмір внесків на соціальне страхування для найманих	Проблеми системи соціального страхування, що потребують свого

			працівників	вирішення
Розвинені країни світу				
Країни близького зарубіжжя				
Країни СНД				

Тема 9

Напрямки вдосконалення соціального страхування в Україні

Література: основна [11, 14], додаткова [16, 17, 21].

Основні терміни та поняття: прогресивні підходи в організації системи соціального страхування за кордоном, перспективи розвитку соціального страхування.

Питання для обговорення

1 Які існують проблеми організації системи соціального страхування в цілому і кожного його виду зокрема?

2 Які недоліки існують у фінансовій діяльності державних цільових фондів?

3 Які перспективи розвитку системи соціального страхування в Україні?

Завдання 9.1

На підставі інформаційних матеріалів Інтернет-сайтів, періодичних фінансових та страхових видань визначити найбільш актуальні проблеми соціального захисту населення та окреслити можливі шляхи їх вирішення. Скласти відповідну графологічну структуру (таблиця 9.1). Обговорення дієвості

конкретних заходів щодо вирішення соціальних проблем на семінарському занятті.

Таблиця 9.1 – Механізм вирішення соціальних проблем

Соціальна проблема	Методи та способи вирішення соціальних проблем			
	державою	місцевим самоврядуванням	бізнесом	зарубіжний досвід

ЗАСОБИ ПРОВЕДЕННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Згідно з Положенням про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу (тимчасовим) в УкрДАЗТ використовується 100-бальна шкала оцінювання.

Принцип формування оцінки за модуль у складі залікового кредиту за 100-бальною шкалою показано у таблиці, де наведена максимальна кількість балів, яку може набрати студент за різними темами відповідно до змістового модуля.

Поточне тестування	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9
Змістовий модуль 1	50	50							
Змістовий модуль 2			20	20	20	20	20		
Змістовий модуль 3								50	50

Поточне тестування оцінює рівень засвоєння матеріалу двох змістових модулів, які входять до складу відповідного модуля. Максимальна кількість балів за кожний змістовий модуль складає 20.

Практичні заняття також оцінюються за трьома рівнями за відповідне відпрацювання завдань на кожному практичному занятті (яких за навчальним планом - 9):

- 5 - «відмінно» – 2 бали;
- 4 - «добре» – 1,5 бали;
- 3 - «задовільно» – 1 бал.

За нестандартні рішення і творчий підхід при виконанні практичних завдань викладач може додати до 2 балів. Максимальна сума, яку може набрати студент – 20 балів.

За складову «Відвідування лекцій» бали не нараховуються взагалі, якщо студент не відвідував більше 7 лекційних занять (із загальної кількості - 17) у модулі з неповажних причин. За відвідування кожної лекції понад 8 (10 лекцій) нараховується по 1 балу. Максимальна сума становить 10 балів.

У складовій «Самостійна робота» оцінюється рівень засвоєння студентом розділів і питань навчальної дисципліни, які визначені для самостійного вивчення. Оцінювання проводиться шляхом тестування та опитування студентів. Максимальна кількість балів складає 20.

До перелічених складових модульної оцінки можуть нараховуватися *додаткові бали* за участь студента у науковій роботі, підготовці публікацій, робіт на конкурси, участь в олімпіадах тощо.

Кількість додаткових балів визначається на розсуд викладача, але у сумі не більш 100 балів разом з переліченими складовими модульної оцінки. Обґрунтованість нарахування студенту додаткових балів розглядається на засіданні кафедри та оформлюється відповідним протоколом.

Отримана таким чином сума балів повідомляється студентам перед проведенням модульного контролю. Студентам, які набрали від 60 до 100 балів і згодні з цією сумою, відповідна оцінка модуля проставляється у заліково-екзаменаційну відомість.

У разі незгоди студента з отриманою сумою балів або якщо вона складає менше 60 балів її можна покращити за рахунок участі студента у процедурі *модульного контролю*.

Кількість балів, яка може бути отримана за результатом модульного контролю, дає студенту можливість для підвищення оцінки поточного контролю на один ступінь за державною шкалою:

- 1 з «4» (75-89 балів) на «5» (90-100 балів);
- 1 з «3» (60-74 бали) на «4» (75-89 балів);
- 2 з «2» (35-59 балів) на «3» (60-74 бали).

Таким чином, максимальна кількість балів модульного контролю коливається у межах від 10 до 25 балів залежно від конкретного випадку.

Оцінка іспиту визначається як середньоарифметична оцінок двох модулів залікового кредиту навчальної дисципліни. Організація виставлення екзаменаційної оцінки та умови її покращення наведені у пункті 3.4 Положення про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу (тимчасовому).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1 Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. //Голос України. - 1996. - 13 лип.

2 Закон України "Про пенсійне забезпечення" №1788-ХІІ від 5.11.1991р. //Відомості ВРУ. - 1992. - № 2.

3 Закон України "Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування" № 400/97-ВР від 26.06.1997р. //Все про бухгалтерський облік. - 2002. - № 12.

3 Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування № 16/98-ВР від 04.01.1998р. //Все про бухгалтерський облік. - 2001. - № 21.

4 Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання" № 1105-ХІІ від 23.09.1999р. //Все про бухгалтерський облік. - 2001. - № 40.

5 Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття" № 2213-ІІІ від

02.03.2000р. // Все про бухгалтерський облік. - 2001. - № 21.

6 Закон України "Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами і державними цільовими фондами" № 2181-III від 21.12.2000р. // Все про бухгалтерський облік. - 2001. - № 16.

7 Закон України "Про розмір внесків на деякі види загального обов'язкового державного соціального страхування" № 2213-III від 11.01.2001р. // Все про бухгалтерський облік. - 2001. - № 21.

8 Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням" № 2240-III від 18.01.2001 р. // Все про бухгалтерський облік. - 2001. - № 21.

9 Закон України "Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності" № 2272-III від 22.02.2001 р. // Все про бухгалтерський облік. - 2001. - № 40.

10 Закон України "Про внесення змін до деяких законів України з питань загальнообов'язкового державного соціального страхування" № 2980-III від 17.01.2002 р. // Все про бухгалтерський облік. - 2002. - № 14.

11 Закон України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" № 1058-IV від 09.07.2003р. // Податки та бухгалтерський облік. - 2003. - № 70.

12 Закон України "Про недержавне пенсійне забезпечення" № 1057-IV від 09.07.2003р. // Податки та бухгалтерський облік. - 2003. - № 75.

13 Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про пенсійне забезпечення" № 854-IV від 22.05.2003р. // Соціальний захист. - 2003. - № 6.

14 Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності" № 660-IV від 3.04.2003р. // Офіційний вісник

України. - К., 2003.

15 Андрійв В. Соціальне страхування: історія, проблеми //Соціальний захист. - 2005. - № 2. - С.43-51.

16 Бойко М.Д. Право пенсійного забезпечення в Україні: Навч. посібник. – К.: Атіка, 2006. – 356 с.

17 Губар О.Є. Організаційні та правові засади соціального страхування в Україні //Формування ринкових відносин в Україні. - 2003. - № 7-8. - С. 155-162.

18 Кабанов В. Негосударственные пенсионные фонды: мотивация участия для работодателя и работника //Финансовые услуги. - 2002. - № 1-2. - С.56-60.

19 Михайлов А.В., Ткач О.Й. Недержавні пенсійні фонди: сьогоdnішній погляд на майбутнє. - К.: СПД Савчина, 2001. - 244 с.

20 Нагоріти Н. Пенсійна реформа: думано про майбутнє //Все про бухгалтерський облік. - 2007. - № 83. - С.6-9.

21 Рудень В.В. Виникнення та функціонування системи медичного страхування //Фінанси України. - 2000. - № 1. - С.76-87.

22 Рудень В.В. Страхова медицина і медичне страхування. - Львів, 1999. - 305 с.

23 Тхай С. Пенсії за вислугу років деяким категоріям робітників і службовців авіації, а також льотно-випробного складу //Вісник Пенсійного фонду України. - 2007. - № 8. - С.23-25.

24 Юрій С.І., Бескид Й.М. Бюджетна система України. - К.: НІОС, 2000. - 400 с.

Інтернет-ресурси

www.pension.ksev.ua - Пенсійна реформа в Україні

www.mlsp.gov.ua - Міністерство праці та соціальної політики України

www.fsstvp.gov.ua - Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.

Додаток А

Показники середньомісячної заробітної плати робітників і службовців, які зайняті в галузях національного господарства, що використовуються при розрахунку пенсії (Зс)

За 1958-1991 роки

У рублях

Роки	Показники середньомісячної заробітної плати робітників і службовців, які зайняті в галузях національного господарства
1958	76,7
1959	77,7
1960	78,3
1961	81,3
1962	84,2
1963	85,4
1964	87,6
1965	93,86
1966	96,7
1967	100
1968	107
1969	110,68
1970	115,17
1971	118,57
1972	121,91
1973	125,3
1974	128,46
1975	133,54
1976	139,84
1977	142,68

1978	146,22
1979	148,74
1980	155,12
1981	157,89
1982	163,08
1983	165,75
1984	169,55
1985	173,95
1986	179
1987	185,01
1988	199,79
1989	217,74
1990	248,4
1991	495,4

За 1992 -1994 роки

У карбованцях

Місяць	1992 рік	1993 рік	1994 рік
Січень	1523,5	14204	745523
Лютий	1681,1	17854	753622
Березень	2375,9	22945	854490
Квітень	2784,1	25936	894400
Травень	3277,7	30489	956833
Червень	4966,3	60423	1093323
Липень	5065	76564	1176261
Серпень	5422,1	88737	1234596
Вересень	7189,1	20843	1321503
Жовтень	8171,6	253272	1950560
Листопад	10550,3	327639	2644956
Грудень	16987,8	836534	3490047

За 1995 – 2002 роки

У гривнях

Місяць	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Січень	32,08	103,28	126,68	136,82	148,16	180,97	253,39	320,76
Лютий	41,53	108,95	126,36	137,85	152,03	190,62	263,66	328,7
Березень	50,23	117,55	135,15	149,76	166,61	210,67	281,03	354,81
Квітень	53,67	116,28	133,14	146,39	165,53	205,35	288,93	355,78
Травень	60,74	119,44	139,53	148,51	168,87	213,21	302,96	358,58
Червень	71,39	125,47	144,3	158,01	180,76	228,78	317,81	377,41
Липень	75,84	130,46	151,44	159,21	183,27	238,49	327,31	398,1
Серпень	81,39	129,99	147,67	153,21	180,94	247,44	329,33	390,07
Вересень	88,73	132,7	150,34	156,4	186,44	249,04	326,34	391,14
Жовтень	95,18	134,87	149,65	156,07	186,85	254,11	335,75	397,49
Листопад	101,22	132,27	147,07	155,54	190,39	257,58	334,44	395,7
Грудень	124,46	151,51	165,81	176,09	218,88	296,26	378,45	442,91

За 2003 - 2007 роки

У гривнях

Місяць	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Січень	332,11	444,70	606,09	781,51	1003,60	1342,27
Лютий	326,96	461,50	628,18	819,16	1033,58	1449,59
Березень	346,18	489,17	682,38	883,99	1096,38	1494,71
Квітень	347,13	494,66	678,07	877,46	1224,0	1515,00
Травень	353,19	498,48	697,52	905,17	1245,15	1563,36
Червень	590,54	550,81	777,67	998,69	1258,15	1728,32
Липень	381,37	530,82	732,12	932,86	1289,7	1743,11
Серпень	374,16	520,59	726,43	924,65	1305,25	1720,23
Вересень	398,58	556,61	764,63	959,67	1415,10	1756,67
Жовтень	400,65	561,87	791,03	965,75	1345,34	1689,98
Листопад	392,69	569,35	816,38	988,70	1577,35	1658,9
Грудень	424,63	607,11	911,42	1104,33	1675,0	1678,76

Додаток Б

2007 рік	2008 рік
<i>Мінімальна заробітна плата</i>	
з 01.01.2007 – 400 грн	з 01.01.2008 – 515 грн
з 01.04.2007 - 420 грн	з 01.04.2008 - 525 грн
з 01.07.2007 – 440 грн	з 01.10.2008 – 545 грн
з 01.10.2007 – 460 грн	з 01.12.2008 – 605 грн
<i>Прожитковий мінімум для працездатних осіб</i>	
з 01.01.2007 – 525 грн	з 01.01.2008 – 633 грн
з 01.04.2007 - 561 грн	з 01.04.2008 - 647 грн
з 01.10.2007 – 568 грн	з 01.07.2008 – 649 грн
	з 01.10.2008 – 669 грн
<i>Прожитковий мінімум для непрацездатних осіб</i>	
з 01.01.2007 – 380 грн	з 01.01.2008 – 470 грн
з 01.04.2007 - 406 грн	з 01.04.2008 - 481 грн
з 01.10.2007 – 411 грн	з 01.07.2008 – 482 грн
	з 01.10.2008 – 498 грн
<i>Мінімальний розмір пенсії</i>	
з 01.01.2007 – 380 грн	з 01.01.2008 – 470 грн
з 01.04.2007 - 410,06 грн	з 01.04.2008 - 481 грн
з 01.10.2007 – 415,11 грн	з 01.07.2008 – 482 грн
	з 01.10.2008 – 498 грн

